

quaeritur: an & in quantum ex ejusmodi silentio
 ceu argumento negativo aliquid revera proberur?
 ad quam quaestionem respondemus, quod, si
 factum memoratu dignum sit, nec ullus coevo-
 rum ejus mentionem faciat, factum hoc ipso red-
 datur improbable, nec posteriorum testimonio
 probabile evadat; non enim facile praesumendum
 est, quod homines rem notatu dignam sui tempo-
 ris plane neglexerint, nisi forte praegnans quae-
 dam hujuscemodi silentii causa doceri queat; veluti
 si magna inde incommoda Scriptori fuissent perti-
 nescenda. Validius tamen argumentum istud ne-
 gativum censetur, si ne privati etiam historici
 de re illa aliquid meminerint: in privatis namque
 testimoniis pro lege observari consuevit: ne quid
 veri non audeant; cum in publicis contra tenenda
 lex sit; ne quid falsi audeant commemorare.

CAPUT XIII.

ARTIS CRITICAE ELEMENTA.

§. I.

Ars critica quid?

Ars critica latius nonnunquam accipitur ita, ut
 hoc nomine ars de veritate tum certa, cum
 probabili rite dijudicandi significetur; verum cum
 aliis ejus significationem hic paulo restringimus;
 nec aliud ejus nomine intelligi volumus, quam
 artem de Scriptorum operibus judicandi, verosque
 ac genuinos Auctorum partus a spuris, subpositis
 scilicet, mutilatis, aut interpolatis discernendi.

§. 2.

§. 2.

Quod revera dentur opera spuria, subposita scilicet mutilata & interpolata.

Dari autem opera spuria, subposita scilicet, mutilata & interpolata, adeo notum est omnibus, ut ad illud probandum argumenta proferre actum foret agere: nonne enim jam primis Ecclesiae saeculis queruntur Patres, ab haereticis, ut auctoritatem somniis suis conciliarent, libros celeberrimis Ecclesiae Doctoribus, ipsisque adeo Apostolis subpositos, & sub illorum nominibus vulgatos fuisse: nosque jam supra in Prooemio Logicae probatum dedimus, libros Aristotelis mutilationibus, interpolationibus, ineptisque variorum commentariis & interpretationibus corruptos esse & vitiatos; sed nec unus modo liber Philosopho huic tribuitur, quem nullius tamen minus, quam ejus esse partum, constat.

§. 3.

Criticum in doctrina de probabilitate versatum esse decet.

Critica vero momenti nititur partim extrinsecis, aliorum scilicet testimoniis, partim intrinsicis, insufficientibus tamen & plerumque solum probabilibus; Criticum itaque in doctrina de probabilitate bene versatum, & modum praecipue illius gradum determinandi nosse, oportet.

§. 4.

Regulae Criticae.

Criticae igitur regulae legesque probabilitatis in praecedentibus expositae omnes accommodari bene possunt, nec specialibus pro ea opus esse videtur: Attamen in gratiam tyronum notamus sequentes:

- I. Liber Auctoris esse censetur, cujus nomen nemine ex Scriptoribus coaevis contra adicente praefertur.
- II. Si libro Auctoris nomen praefixum non sit, ejus esse censetur, cui eum tribuunt Scriptores ejus aetati propiores, nec juniorum hac in re testimonia adtendi merentur, nisi rationibus forte roborentur.
- III. Librum Auctori subpositum esse, suspicio est, 1o si demum longo post illum tempore in lucem prodierit, nec aliunde de contrario constat; 2o si a genio, moribus, vitae instituto, stilo &c. Auctoris, item ab usu loquendi illius aevi multum abhorreat.
- IV. Interpolatum esse librum, argumento est, si quid in exemplaribus posterioribus reperiatur, quod in prioribus non habeatur; praesertim si post mortem demum Auctoris ejusmodi exemplaria publicae lucis facta sint.
- V. Mutilatum tandem esse librum, jure praesumitur, si quae in exemplaribus posterioribus desiderantur, quae in codicibus vetustis leguntur, &c.

Quinam Auctores hac de re legi possint?

Regulas hic aliquas easque generaliores modo adsignavimus: si quis vero ipsa hujus non minus jucundae, quam utilis & necessariae artis penetralia ingredi cupiat; duces illi indicamus Clar. D. P. Mabillonium, & P. Heumannum de re diplomatica; Benedictinos item ex Congregatione S. Mauri, qui novum de rebus diplomaticis systema condiderunt, quod in idioma nostrum translaturum prodiit Erfurti 1759, Daniele pariter Barinigi, qui clavem ad rem diplomaticam una cum bibliotheca Auctorum ea de re differentium exhibet.

CAPUT XIV. DE METHODO LEGENDI.

§. 1.

Lectionis utilitas necessitasque.

Quam parum in acquirenda rerum cognitione multiplici sibi met homo sufficiat, notum est omnibus; aliorum igitur subsidiis hoc in negotio longe gravissimo indiget; qualia in libris optimorum quorumvis Scriptorum suppeditantur, & ordinata eorundem lectione percipiuntur; quo patet, insignem esse lectionis bene ordinatae utilitatem necessitatemque.